

homokos volt. A kutatászelvények teljesen behálózták a korábban védett területet. Mindegyik kutatászelvényünket geodéta mérte fel, és ezeket rászerkesztette a bányatérképre.

Munkánk során sem régészeti jelenséget, sem régészeti leletet nem találtunk. A régészeti lelőhely tehát nem nyúlik át a bányatelek területére.

SZALONTAI CSABA

122. Csengele, 12/16 sz. lelőhely

(Csongrád megye) Sza, Á

Az M5 autópálya Csongrád megyei szakaszának kivitelezési munkálatai során Csengele községtől délre, a csengele-bogárháti középkori templomos helytől kb. 300 méterre délkeletre, az autópálya 131. km-szelvényében a nyomvonal humuszolását és erdőirtást követően került elő a lelőhely (M5 53). A nyomvonal itt egy ÉK–DNy irányú, hosszan elnyúló, azonban a környezetből kevésbé kiemelkedő, széles homokhatat keresztez. Ennek a hátnak a közepénél apróra zúzódott, erősen lepusztult felületű kerámiatöredékek szarmata és Árpád-kori településre utaltak. 2004. augusztus 16. és október 1. között a 131+330–650 közötti szakaszon 14 500 m²-t tártunk fel. A lelőhely a dombhát tetején, valamint az annak északi oldalán húzódó, mély fekvésű részen volt a legintenzívebb. A területen szarmata kori sírok, szarmata és Árpád-kori településobjektumok kerültek elő.

A szarmata kori objektumok a löszös-agyagos altalajban jelentkeztek. A feltárt terület északi felében elszórtan négy sírt tártunk fel, melyek közül három temetkezést két ívelt árokdarabból álló árok kerített. A sírok érintetlenek voltak. Közülük egyet a ráásott Árpád-kori árokkal teljesen elpusztítottak. A sírokból előkerült leletanyag (tekercselt végű fülbevaló, gyöngyök, emailos és korongfibula, lábbeli veretek és egyenes fenekű üveg pohár) alapján a temetkezések a Kr. u. 2. századra keltezhetőek. A szarmata kori településobjektumok a feltárás déli részén sűrűsödtek és a sírokkal ellentétben a római kor késői, hun kori horizontjába tartoznak. Az előkerült objektumok jellege (csont megmunkálásra utaló műhely, kútszerű objektumok jelentős vassalakkal és vasbucával) és leletanyaga alapján arra következtettünk, hogy az egykori település „ipari részét” vagy a különféle alapanyagok „feldolgozásának” helyszínét sikerült itt feltárni.

A feltárt terület középső részén, az altalajt takaró futóhomokos rétegben, egy késő Árpád-kori település gödrei és házai, illetve az ettől északra eső, igen mély fekvésű részen, a szikes agyagos altalajban szintén a településhez tartozó kopolya kutak, bonyolult és összetett, többszörösen megújított árok és karámrendszerek kerültek elő.

Az egyetlen feltárt Árpád-kori ház félig földbe mélyített típus, érdekessége a belsejében talált téglalap alakú, nagyméretű, kőből rakott kemence volt, mely mind formájában, mind elhelyezkedésében (majdnem a ház

közepére esett) elüt a korszakban megszokottól. Az általunk feltárt Árpád-kori telep nagy valószínűséggel a Horváth Ferenc és Vályi Katalin által a bogárháti templom mellett feltárt késő Árpád-kori településsel függ össze.

Munkatársak: Paluch Tibor, Szalontai Csaba.

BALOGH CSILLA – TÜRK ATTILA

123. Cserépváralja, Várhegy

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Tő, Kú

2004. július 26. és augusztus 17. között végeztünk régészeti kutatást a Cserépvárban. Hét kutatóárokkal megvizsgáltuk a vár DK-i oldalán található bástya, valamint a belsővár falsíkjait.

Az 1. árkot a DK-i bástya külső oldalán a meglévő fallal párhuzamosan nyitottuk. Tisztáztuk a megbolygatott rétegeket, megfigyeltük a bástya lábazatát és alapját.

A 2. árokkal a DK-i bástya déli oldalán vizsgáltuk annak alaprajzát, itt több építési periódust különíthetünk el.

A 3. árkot omlásveszély miatt nem nyitottuk meg.

A 4. árokkal a belsővár K-i falát kutattuk. Feltártunk egy É–D irányú omladékos falmaradványt, vele párhuzamosan cölöplyukak nyomait figyeltük meg és egy vastagon átégett felszínt. Az árok K-i végében É–D irányú vastag terméskőből rakott, habarccsal kevert, jó megtartású falszakaszt tártunk fel.

Az 5. árokban a belsővár DNy-i oldalán kutattuk a feltételezett falsíkot. Itt is omladékos falszakaszt találtunk. A falcsont DNy-i lábánál egy ovális, a tufás kőzetbe vájt helyiséget (feltehetőleg pince) tártunk fel.

A 6. árkot a belsővár Ny-i szakaszán álló felmenő fal külső oldalával párhuzamosan nyitottuk. Itt is megfigyelhettük, hogy az eredeti járószintet nem tapasztott agyagból készítették, hanem a tufába belefáragták.

A 7. árokkal a belsővár déli oldalán kerestük a falsíkot. Itt is omladékos falat figyelhettünk meg (a 4., 7. és az 5. árokban végigfutó omladékos falszakaszok egymás folytatásai).

A 8. árokkal, a 4. árok K-i végében megtalált fal folytatását és szélességét vizsgáltuk. A 2 m vastag fal külső oldalán egy falszorost figyeltünk meg, alatta egy újabb falszakaszt.

A kutatóárkokból előkerült leletanyag a 17. századra utal, benne kisebb számban török anyag is van. Korábbi anyag csak 17. századi anyaggal keverten került elő, korábbi réteget nem tapasztaltunk.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

124. Csernely, Nyestehegy

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk, Kú

2004. október 16-án végeztünk helyszíni szemlét a község határában, településrendezési tervhez kapcsolódóan. Ennek során egy régészeti lelőhelyet sikerült meghatá-

rozni, a település ÉK-i határában, a Nyestehegy nevű területen (hrsz.: 096/4).

A lelőhely a Lénárddaróc–Csernely műút ÉK-i oldalán található a Gárdony-tető és a Kakarcsó-tető közti DNy–ÉK irányú völgyben. A völgy alja viszonylag lapos; a völgy bejáratából kiindul egy É–D-i mellékvölgy. A területet gyep és gaz borítja, a völgy alján, a mellékvölgy alján, valamint a hegyoldal alacsonyabb részein intenzív leletsűrűsödést tapasztaltunk, késő középkori, kora újkori kerámiaanyagot gyűjtöttünk. A lelőhely a hegyoldal magasabb részein (a 300 m-es szintvonalról felfelé) megszűnik. A lelőhely DK-i és DNy-i területeit a növényzeti fedettség miatt nem tudtuk meghatározni, de feltételezhető, hogy a völgy másik oldalán tovább folytatódik.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

125. Csobád, Gáti-rét

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

2004. október 2-án végeztünk helyszíni szemlét a község határában településrendezési tervhez kapcsolódóan. Ennek során Csobád K-i határában, a Gáti-rét nevű területen (hrsz.: 062; 076/1) új lelőhelyet regisztráltunk.

A terület Csobád községtől és a csobádi vasútállomástól KDK-i irányba 800 m-re található a Bársonyos jobb partján markánsan kiemelkedő dombon.

Az É-i oldalon igen intenzív leletsűrűsödést tapasztaltunk, főleg a domb teteje felé. Nagy mennyiségű bronzkori leletet gyűjtöttünk. Feltehetőleg a lelőhely az egész dombon tart, így a déli részét is potenciális lelőhelynek tarthatjuk.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

126. Csobád határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kk, Kú

2004. november 10-én régészeti terepbejárást tartottunk a község határában, a középkori és kora újkori Csobád falu területén. Ennek során két új, eddig ismeretlen régészeti lelőhelyet regisztráltunk.

Csobádi-malom (hrsz.: 056): A Bársonyos-csatorna és a Galambos-patak kereszteződésének északi oldalán az I. katonai felmérésen ábrázolt bekerített nagyméretű épület, valamint a II. katonai felmérésen ábrázolt Csobádi-malom környezetét vizsgáltuk meg. A területről 2002-ben Nagy Dezső, az Ökológiai Intézet munkatársa készített légi fotót. Itt több folt is kirajzolódott a felszínen, amelyek régészeti lelőhelyekre utalhatnak. A terepen ezeket megvizsgálva két elszántott épület nyomára bukkantunk, mindkettő téglapépület, valamint találtunk egy nagyobb kőtörmelékét. A háznyomok mellett talált kis mennyiségű kerámiatöredék a 19. századból származik, így feltehető, hogy az itt lévő két épületnyom a Csobádi-malomra utal.

Csobád, kora újkori falu (hrsz.: 0120, 0104, 0108/1): A Galambos-patak torkolatától délre feltételeztük a kö-

zépéri és kora újkori Csobád falut. Itt osztott sávok terepbejárást végeztünk, 25 m széles sávokban pásztáztuk végig a felszínt. Összesen 20 sávot vizsgáltunk meg mintegy 850 m hosszúságban.

A felszíni kutatások alapján sikerült meghatározni a kora újkori Csobád falu határait. A leletsűrűsödés intenzitása alapján házsorok helyét határozhattuk meg.

A gyűjtött leletek jellemzően 17–18. századi kerámiatöredékek, köztük zöldmázos kályhacsempék és pipatöredékek. A falu 19. századi létére utal a csekély számú fehér porcelántöredék. A leletanyag egy jelentős része középkori, köztük sok Árpád-kori kerámiával.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

127. Csorna határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, U, R, Ró, Á, Kö

2004. november 5-én egy csornai lakos több lelőhelyről származó, a felszínen talált régészeti leletanyagot szolgáltatott be a Xantus János Múzeumba.

Csatári-major 116,2 MP: A domb felszínéről kora Árpád-kori fogaskerek- és hullámvonaldíszes töredékek, vasdarabok kerültek elő. A néhány kovatöredék őskori jelenségekre utal.

Derítőtelep mellett: A szennyvízteleptől délre, a Keszeg-ér irányában DVK, késő rézkori és római kori edénytöredékekre bukkant.

Hét tó környéke: Az említett folyómeder Ny-i oldalán enyhe kiemelkedésen római kori és középkori kerámiatöredékeket, orsókarikákat és vaslemeztöredékeket talált.

Szid György sziget: Csorna és Barbacs között, a Keszeg-értől É-ra lévő enyhe kiemelkedésen rézkori kerámiatöredékeket és kovakőtöredéket talált.

Tízrendes: A Csatári-majortól Ny-ra, egy feltöltődött folyómeder É-i oldalán DVK, rézkori és római kori cserép-, kova-, vastöredékek kerültek elő. Az előző lelőhelytől DK-re, a folyómeder túloldalán római kori edénytöredékeket talált.

Vágásszer: A barbacsi határ mentén húzódó markáns dombvonulaton középkori és őskori telepek kerültek elő.

TAKÁCS KÁROLY

128. Csővár, Árpád út

(MRT 13/2 k. 4/10 lh.)

(Pest megye) LT

2004. június 8-án földmunkákat megelőző helyszíni szemlét végeztem a telken (hrsz.: 267), amely közvetlenül a belterület DNy-i szélén, a Sinkár-patak ártere felletti domboldalon, a Penc és Csővár közti országút É-i oldalán terül el. A csővári 10. sz. lelőhelyhez tartozik, ahol több alkalommal kerültek elő kelta sírok.

A háromszög alakban, 100–120 m hosszban, 30–60 m szélességben, 3,5–4 m mélységig kiszedett terület oldalában semmiféle beásás vagy egyéb régészeti jelenség nem mutatkozott. Ugyanakkor a kiásított földben pár